

Mieczysław Guzewicz
Zasady wychowania w Piśmie Świętym.
Studium teologiczno-pastoralne

seria: Bibliotheca Biblica, Wrocław 2010, ss. 202.

DOI: 10.34839/wpr.2012.20.2.198-201

W otaczającej nas rzeczywistości obserwujemy wyraźnie proces dekadencji rodziny wraz ze wszystkimi jej składnikami. Zjawiskiem bardzo niepokojącym jest odchodzenie młodzieży, już w bardzo wczesnym okresie tego etapu życia, od wartości, którymi kierowały się wszystkie pokolenia przodków. Wychowanie zawsze było bardzo trudną dziedziną wysiłków społeczeństwa, a nade wszystko rodziców, ale w dzisiejszych uwarunkowaniach jest to trud napotykający na przeszkody nigdy wcześniej nie występujące. Pilną koniecznością staje się dostarczanie pomocy w realizacji procesu wychowawczego w środowisku najwłaściwszym i podstawowym, jakim jest rodzina. W ten nurt włącza się Mieczysław Guzewicz, autor książki *Zasady wychowania w Piśmie Świętym. Studium teologiczno-pastoralne*, wydanej nakładem Wydawnictwa TUM w serii: Bibliotheca Biblica.

Praca składa się z czterech rozdziałów, poprzedzonych spisem treści, wykazem skrótów oraz wstępem. W jej skład wchodzi także zakończenie i bibliografia. Ta część pracy jest wyjątkowo duża i przydatna dla osób zainteresowanych problematyką. Podzielona jest na teksty źródłowe, komentarze, pomoce leksykologiczne i literaturę przedmiotową. Autor postawił sobie ambitne zadanie i podszedł do niego niezwykle dociekliwie. Rozprawa podejmuje temat, z zakresu którego pojawiają się liczne opracowania. Na szczególną uwagę jednak zasługuje kilka elementów nowatorskich. Podejmujący wysiłek badania tekstów biblijnych i analizy ich z punktu widzenia potrzeb pedagogiki sam jest nauczycielem, pedagogiem i rodzicem. Merytoryczne przygotowanie z zakresu teologii biblijnej łączy z przygotowaniem pedagogicznym, doświadczeniem 30 lat pracy w wielu placówkach oświatowych oraz z wiedzą i praktyką wychowawczą pogłębianą w związku z posiadaniem trojga dzieci. Innym czynnikiem wyróżniającym pracę jest całościowe spojrzenie na Biblię jako źródło konkretnych wskazań, niezbędnych w realizacji procesu wychowania. Jak można przeczytać we wstępie: „Autor stawia więc sobie za cel przygotowanie konkretnego wsparcia, w postaci zbioru treści, dzięki którym formowanie przyszłych pokoleń, w obecnych uwarunkowaniach, stanie się efektywne” (s. 12). Kolejnym elementem potwierdzającym nowatorski charakter pracy jest jej interdyscyplinarność. Uwzględnia ona najnowsze osiągnięcia nauk biblijnych i teologicznych oraz różnych dziedzin pedagogiki. Postawiony problem ma jasno sprecyzowaną podstawę źródłową. Autor przeprowadza analizę wielu tekstów biblijnych pod kątem ukazania konkretnych wskazań wychowawczych. Jedno-

cześnie, wspierając się treściami z wielu opracowań z zakresu pedagogiki, poszerza obszar interpretacyjny, wykazując jasność, aktualność i uniwersalność Pism Natchnionych w odniesieniu do działań wychowawczych, prowadzonych w określonych uwarunkowaniach. Zastosowane metody w pełni pozwoliły na realizację tego celu. Struktura kompozycyjna odznacza się przejrzystością, logicznością i właściwą sekwencją w rozmieszczeniu i układzie poszczególnych rozdziałów i punktów.

Rozdział I zatytułowany: *Cele wychowania* potraktowany jest jako wprowadzający i przedstawia krótkie spojrzenie na historię wychowania, rozwija płaszczyznę terminologii specjalistycznej oraz opisuje cele wychowania. Na szczególną uwagę zasługuje w nim bardzo precyzyjne wyjaśnienie, czym jest wychowanie, przeprowadzone w odniesieniu do szerszego kontekstu, jakim jest wskazanie, czym jest pedagogika i pedagogia. W definiowaniu wychowania i przybliżaniu jego istoty zwraca się uwagę, że nie jest ono możliwe bez odniesienia do wartości. Hierarchia wartości odgrywa fundamentalną rolę w wychowaniu, ponieważ określa kierunek indywidualnego stawania się jednostki. Człowiek odkrywa wartości i żyje nimi. W tej części książki pojawia się ważne wyjaśnienie, czym jest wychowanie chrześcijańskie i że zmierzają ono: „do pełnego rozwoju osoby ludzkiej, do harmonijnego rozwijania właściwości fizycznych, moralnych, intelektualnych dzieci i młodzieży oraz ukształtowania człowieka doskonałego, uspołecznionego i apostołującego w procesie chrystianizacji dzisiejszego świata. Chrystocentryzm w wychowaniu opiera się na stwierdzeniu w Ewangelii, że: «Jeden jest tylko wasz Mistrz, Chrystus» (Mt 23, 10), który mówił o sobie: «Ja jestem Drogą i Prawdą, i Życiem» (J 14, 6). Dlatego w wychowaniu chrześcijańskim szczególnie oczekuje się od wychowanka nabywania umiejętności poznawania oraz szacunku dla ogólnoludzkich norm i zasad postępowania, objawionych w Dekalogu, a co za tym idzie, kierowanie się nimi w codziennym postępowaniu” (s. 29-30).

Rozdział II zatytułowany jest: *Zasady wychowawcze*. Autor przeprowadza analizę tekstów zaczerpniętych głównie z literatury mądrościowej Starego Testamentu, ale także z pism nowotestamentalnych. Analiza tekstów biblijnych wzbogacona jest szerokim uzupełnieniem z dziedziny pedagogicznej. Dzięki takiej metodzie następuje: „zwiększenie walorów praktycznych wybranych tekstów natchnionych i zwiększenie możliwości zastosowania biblijnych reguł wychowawczych we współczesnych działaniach pedagogicznych”. Patrząc tylko na zestawienie punktów w tym rozdziale dowiadujemy się, że Słowo Boże zawiera bardzo dużo fragmentów, krótszych i dłuższych wersetów, których treści są same w sobie prostymi zasadami wychowawczymi. Ukazywanie tych słów, wskazywanie rodzicom i wychowawcom, jest działaniem mogącym znacznie podnieść efektywność wysiłków i działań z zakresu procesu formowania osobowości młodego człowieka. W kontekście rozprzestrzeniającej się fałszywej i niebezpiecznej koncepcji, zwanej „wychowaniem bezstresowym”, zwrócenie

uwagi na słowa: „Nie kocha syna, kto różgi żaluje, kto kocha go – w porę go karci” (Prz 13, 24), staje się pilną koniecznością. Właśnie w tej części pracy przeczytać możemy obszernie wyjaśnienie i uzasadnienie, czym są mądre wymagania, w połączeniu z zasadami dyscyplinowania. Takie podejście do wychowania nie ma nic wspólnego z przemocą wobec dziecka, z krzywdzącym stosowaniem wobec niego siły fizycznej.

Rozdział III zatytułowany: *Osobowe przykłady pozytywnego i negatywnego oddziaływania wychowawczego* zawiera analizę wielu postaci biblijnych. Są wśród nich postacie, z historii życia których płynie przykład negatywny, stanowiący punkt wyjścia do wyciągania potrzebnych wniosków wychowawczych, ale nade wszystko ukazane są tu przykłady pozytywne, stanowiące czytelny wzór postawy godnej naśladowania zarówno przez wychowawców, jak i wychowywanych. Autor podkreśla, że chrześcijanie za ideał pedagoga uznać i wskazać powinni Jezusa. Jest to postać z analizy życia której wpływa wręcz pełny, niewymagający uzupełniania, jednolity i skuteczny zbiór zasad wychowawczych. W rozdziale tym napotykamy wyjątkową oryginalność w podejściu do opisu życia bohaterów biblijnych. Po wykazaniu, że Jezus jest doskonałym wzorem dla wychowawców, następuje analiza historii życia Tobiasza, Hioba oraz ojca syna marnotrawnego, przede wszystkim z punktu widzenia doskonałego wzorca postawy odpowiedzialnego ojcostwa. W dalszej części tego rozdziału zapoznajemy się z postaciami, które, mimo uznania ich wielkości, w pewnych okresach swojego życia pozwalały sobie na gorszące zachowania. Jednak w analizie takich zachowań nie chodzi o umniejszenie wartości ważnych postaci biblijnych, lecz o wyciągnięcie wniosków niezbędnych w realizacji zadań wychowawczych.

Rozdział IV pracy, zatytułowany: *Wielka wartość wychowawczego oddziaływania rodziców na dzieci*, koncentruje się na fundamentach wychowania jasno określonych przez Słowo Boże, zarówno w księgach najstarszych, jak i tych z ery nowotestamentalnej. Z Księgi Rodzaju wydobywane są treści kierujące spojrzenie na wartość wychowawczego oddziaływania rodziców. Nauczanie Jezusa o nierozzerwalności małżeństwa i tablice życia rodzinnego stanowią rozwinięcie i dopełnienie sformułowań zapisanych w Genesis. Dzięki temu otrzymuje się całość przesłania Biblii o ważności rodziny w realizacji procesu rozwoju osobowości dziecka i młodego człowieka. W dobie szerzącej się mentalności rozwodowej szczególnie ważne staje się zaakcentowanie, z ukazaniem podstaw biblijnych, konieczności trwania w jedności małżeńskiej. Wartość ta jest jednym z najważniejszych warunków sukcesu wychowawczego kolejnych pokoleń.

Reasumując trzeba stwierdzić, że książka Mieczysława Guzewicza wychodzi naprzeciw tym wszystkim, którzy w Biblii widzą źródło wskazań wychowawczych. Jest to praca potwierdzająca prawdę, że Słowo Boże zawiera odpowiedzi na najważniejsze pytania człowieka, niezależnie od przestrzenne-

go i czasowego miejsca zamieszkiwania. Wśród pytań najczęściej stawianych przez ojców, matki i wszystkie osoby odpowiedzialne za formowanie postaw młodych ludzi pojawia się przede wszystkim właśnie to: jak dziecko i młodego człowieka doprowadzić do doskonałości w postawie, wyrażającej się prawdziwym szacunkiem dla innych osób, poszanowaniem ogólnych norm postępowania i uznaniem Dekalogu oraz Ewangelii za najważniejszy zbiór nieomylnych zasad i praw? Autor tej rozprawy podaje odpowiedź, ale też dostarcza narzędzi. Praca staje się wyjątkową pomocą dla egzegetów, teologów, pedagogów, teoretyków wychowania i rodziców. Może także zachęcać do dalszych badań i poszukiwań w zakresie problematyki, która zawsze będzie jedną z najważniejszych dziedzin ludzkich dociekań.

Ks. Mariusz Rosik